

5.18 Poglavlje 18: Statistika

Pravila EU propisuju da države članice imaju mogućnosti da proizvode statističke podatke na osnovu profesionalne nezavisnosti, nepristrasnosti, pouzdanosti, transparentnosti i povjerljivosti. Predviđena su zajednička pravila za metodologiju, proizvodnju i diseminaciju statističkih podataka.

Crna Gora je **umjereno spremna** u oblasti statistike. Postignut je **određeni napredak** u usklađivanju statističke metodologije sa standardima EU i u slanju podataka, naročito podataka makroekonomske, poslovne, socijalne, i poljoprivredne statistike. Međutim, još uvijek su potrebni značajni naponi kako bi se sprovele preporuke iz 2018. godine. U narednoj godini Crna Gora naročito treba da:

→ značajno unaprijedi ljudske i finansijske resurse Uprave za statistiku Crne Gore (Monstat) kako bi ispunila svoje obaveze i spriječila odliv zaposlenih;

→ učini značajan napredak u cilju usklađivanja statistike sa ESA 2010, uključujući statistiku državnih finansija.

Kada se govori o **statističkoj infrastrukturi**, Monstat je usklađen sa Kodeksom prakse Evropske statistike. Uprava za statistiku Crne Gore (Monstat) je glavni proizvođač i koordinator za statistiku. Profesionalna nezavisnost direktora Monstata je zagarantovana u zakonu koji obezbjeđuje i zaštitu povjerljivosti podataka i zakonski mandat za prikupljanje podataka. Vlada Crne Gore je u februaru 2018. godine potpisala "Deklaraciju o posvećenosti povjerenju u zvaničnu statistiku", kojom se garantuje posvećenost poštovanju evropskih statističkih standarda, uključujući profesionalnu nezavisnost, pristup Administrativnim i registarskim podacima kao i zaštiti podataka. Vlada se takođe obavezala da će obezbijediti ljudske i finansijske resurse za poboljšanje kvaliteta crnogorske statistike. Međutim, finansijski i administrativni kapaciteti Monstata su i dalje ograničeni zbog neadekvatnih resursa i nedostatka kancelarija: samo 103 od 200 predviđenih radnih mjesta je popunjeno, dok je više zaposlenih napustilo Monstat nego što ih je zaposleno u izvještajnom periodu. Usvojena je Strategija razvoja zvanične statistike za period 2019-2023. godine.

Monstat je uspostavio dobru osnovu za efikasnu koordinaciju drugih nacionalnih proizvođača zvanične statistike i poboljšao saradnju sa administrativnim izvorima podataka kroz potpisivanje memoranduma o saradnju. Poptisan je i Memorandum o saradnji sa Univerzitetom Mediteran. Glavne klasifikacije (NACE Rev. 2, ISCO-08, NUTS, CPA, GEONOM i ISCED 2011) su u skladu sa pravnom tekovinom EU.

Slanje podataka Eurostatu je povećano. Postignut je napredak u oblasti **makroekonomske statistike** i usklađivanja sa ESA 2010. Monstat izračunava godišnji (2006-2017) i kvartalni bruto domaći proizvod (od prvog kvartala 2010 do drugog kvartala 2018) koristeći pristup proizvodnje i potrošnje u tekućim cijenama i cijenama iz prethodne godine i dostavlja ih Eurostatu, a počeo je slati i parcijalne podatke za godišnji BDP koristeći prihodni metod. Međutim, potrebni su značajni naponi da se poboljša usklađenost sa metodologijom ESA 2010. Monstat još uvijek ne šalje Eurostatu godišnje niti kvartalne sektorske račune.

Značajni naponi su takođe potrebni za razvoj statistike javnih finansija (GFS) i finansijskih računa; u izvještajnom periodu, Ministarstvu finansija je dodijeljeno troje ljudi za rad na statistici javnih finansija. Tabele o postupku u slučaju prekomjernog deficita (EDP) šalju se Eurostatu od oktobra 2014. godine, ali nedostaju važne tabele. Centralna banka prikuplja statističke podatke o platnom bilansu, stranim direktnim investicijama i statistici o trgovini uslugama, koji su djelimično usklađeni sa pravnom tekovinom

EU. Harmonizovani indeks potrošačkih cijena (HICP) i paritet kupovne moći (PPP) su u velikoj mjeri usklađeni.

U **poslovnoj statistici**, Monstat je nastavio slanje niza varijabli strukturnih poslovnih statistika (SBS) u Eurostat. Kratkoročna statistika se poboljšala tokom izvještajnog perioda, ali statistika stranih filijala nije poslata Eurostatu. Poslovni registar je u velikoj mjeri usklađen i PRODCOM lista je u potpunosti usklađena sa standardima EU. Tokom 2018. godine, Monstat je po prvi put Eurostatu poslao podatke o spoljnotrgovinskoj robnoj razmjeni po fakturnoj vrijednosti po valutama (TIC). Slanje statističkih podataka o saobraćaju Eurostatu povećalo se sa prelaskom na detaljno izvještavanje statistike željezničkog, pomorskog i teretnog drumskog saobraćaja - statistike željezničkog i vazdušnog saobraćaja su u potpunosti usklađene. Podaci o istraživanju i razvoju djelimično su u skladu s pravnom tekovinom EU. Monstat je započeo sa prikupljanjem statističkih podataka o inovacijama preduzeća i poslao Eurostatu svoje prve podatke za period 2014-2016. Statistika turizma je u velikoj mjeri usklađena sa standardima EU.

U **socijalnoj statistici**, nastavljene su pripreme za primjenu popisne metodologije zasnovane na registrima za popis stanovništva i domaćinstava 2021. godine, čime se u najvećoj mogućoj mjeri koriste registri koje vode drugi državni organi. Da bi primijenio ovaj metod, Monstat treba da dobije pristup svim identifikatorima registra stanovništva i da se uspostavi adresni registar. Istraživanje prihoda i životnih uslova (EU-SILC), - Anketa o radnoj snazi (LFS) i statistika kriminaliteta su u velikoj mjeri usklađeni dok su podaci o socijalnoj zaštiti (ESSPROS) koji su dostavljeni Eurostatu u procesu validacije. Eurostat je primio podatke o migracijskim i demografskim statistikama iz demografskog bilansa i objedinjenih zbirki demografskih podataka, ali dostupnost podataka treba dodatno poboljšati podacima o migrantskoj populaciji, sticanju državljanstva i emigraciji nedržavljana. Nadalje, Monstat je od januara 2018. godine dostavio Eurostat-u mjesečne i kvartalne podatke o azilu i ohrabruje se da počne sa prenošenjem statistike o sprovođenju imigracionog zakonodavstva i podataka o boravišnim dozvolama.

Nastavljen je napredak u **poljoprivrednoj statistici**, pri čemu se podaci o organskoj proizvodnji i zbirke podataka o prodaji pesticida po prvi put šalju Eurostatu. Godišnja statistika usjeva i statistika uzgoja životinja su u velikoj mjeri usklađene sa standardima EU, a Eurostat je primio podatke iz istraživanja o strukturi poljoprivrednih gazdinstava za 2016. i metodološki izvještaj. Monstat je dostavio određene dokaze o dobrom radu na poljoprivrednim računima i cijenama, i ohrabruje se da Eurostatu pošalje sveobuhvatne podatke. U decembru 2018. godine počelo je slanje podataka o akvakulturi.

Statistika **energetike** je u velikoj mjeri usklađena sa standardima EU. U statistici **životne sredine**, statistički podaci o otpadu su u skladu sa zahtjevima Eurostata, ali statistika o računima životne sredine još uvijek nije dostavljena Eurostatu.